

## VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

dne 7. září 2013 uplynulo rovných 65 let od založení nejstaršího specializovaného oddělení pro léčbu závislostí fungujícího bez přerušení péče u Apolináře. V bouřlivém roce 1948 bylo v budově u kostela sv. Apolináře založeno MUDr. Jaroslavem Skálou protialkoholní oddělení, spadající tehdy pod Psychiatrickou kliniku Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. K léčbě byli přijímáni zejména pacienti závislí na alkoholu. Pracoviště se postupně rozšiřovalo o další lůžka a oddělení. Součástí oddělení v Apolináři se od roku 1951 stala protialkoholní záchytná stanice. Jako zdravotnická instituce byla pražská záchytka prvním zdravotnickým zařízením svého druhu na světě. Záchytka byla v Apolináři až do roku 1993, kdy byla přemístěna do jiné pražské nemocnice a namísto ní vzniklo první detoxifikační lůžkové oddělení v ČR. Na tomto oddělení se léčí pacienti s odvykacími stavy (abstinenčními syndromy) v úvodu léčby závislostí. V roce 1967 bylo v Apolináři otevřeno Středisko pro děti, mládež a rodinu, které sloužilo současně jako krajská ordinace pro mladistvé s problémy působenými alkoholem a jinými drogami. Od roku 1971 začala pracovat pobočka pro léčbu žen v Lojovicích, první zařízení svého druhu v naší zemi. Po přemístění tohoto oddělení do Prahy pokračuje dále komplexní léčba závislých žen v rámci samostatného oddělení u Apolináře, kde od roku 1948 nepřetržitě funguje mužské lůžkové oddělení. Svoji činnost zde provozuje také socioterapeutický klub „KLUS“ (rovněž s nejdélsí historií v zemi, od r. 1948). Jeho existence je dokonce ještě o několik měsíců delší než historie samotného oddělení.

Z protialkoholního oddělení se později konstituovalo Oddělení léčby závislostí Všeobecné fakultní nemocnice (Apolinář, 20 lůžek), kde se léčili i pacienti závislí na jiných drogách. Oddělení se dále rozšířilo o několik ambulantních programů: v roce 1996 jsme otevřeli specializovanou ambulanci pro pacienty závislé na alkoholu, v následujícím roce (1997) zahájil v Apolináři svoji činnost první metadonový substituční program na území ČR a v roce 2002 byla otevřena ambulance pro pacienty závislé na nealkoholových drogách. Vedle léčby pacientů a výuky budoucích lékařů, psychologů, adiktologů a jiných zdravotníků se v Apolináři realizovaly také klinické výzkumy zaměřené zejména na léčbu závislostí. Své sídlo zde má také Společnost pro návykové nemoci ČLS JEP, která zde koná pravidelné pracovní schů-



65. výročí založení Oddělení léčby závislostí Všeobecné fakultní nemocnice. Za předsednickým stolem usedli přednosta Kliniky adiktologie prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D., ředitelka VFN Mgr. Dana Jurásková, Ph.D., MBA, děkan 1. LF UK prof. MUDr. Aleksi Šedo, DrSc., a primář Kliniky adiktologie MUDr. Petr Popov, MHA

ze s přednáškami z oblasti prevence, výzkumu a léčby závislostí. Apolinář je nejstarší, nepřetržitě fungující zařízení pro léčbu závislostí v České republice, které bylo modelem pro většinu později založených institucí v naší zemi. Nejde však jen o „historický aspekt“, Apolinář je stále vnímán jako vzorové špičkové pracoviště, o čemž svědčí každoroční velký počet stážistů z různých pracovišť. Logickým vyústěním všech uvedených aktivit byla snaha pokračovatelů v díle Jaroslava Skály o založení klinického pracoviště. K tomu došlo počátkem roku 2012, kdy spojením Centra adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK a VFN v Praze a Oddělení pro léčbu závislostí VFN v Praze vznikla Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN. Jednalo se o zcela unikátní spojení dvou doposud samostatných pracovišť zahrnujících jak lékařskou, tak nelékařskou část adiktologických profesí, angažujících se v tomto nově konstituovaném oboru. Právě díky propojení lékařské i nelékařské části se klinika stala koncepčně ojedinělým pracovištěm svého druhu ve střední Evropě a průkopníkem integrativního přístupu jak z hlediska diagnostiky, tak preventivně-léčebné péče a sektoru vymáhání práva nebo drogové politiky. Jedná se o pracoviště, na kterém jsou testovány nejnovější přístupy a léčebné metody. Pracoviště vytváří a testuje nejen nové intervence, ale

těž poskytuje metodickou a školicí/tréninkovou podporu doma i v zahraničí. Klinika se díky kontinuitě aktivit Centra adiktologie stala dominantním vzdělavatelem v oboru adiktologie v ČR a největší výzkumnou institucí v tomto oboru v ČR.

Dnešní Klinika adiktologie je vědecké a klinické pracoviště 1. lékařské fakulty Karlovy univerzity v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, které se zaměřuje na rozvoj adiktologie jako samostatného vědního oboru zabývajícího se problematikou užívání návykových látek a návykového chování obecně. Adiktologie spojuje biologická, psychologická a sociální hlediska do jednotného transdisciplinárního výzkumného rámce zaměřeného na konkrétní problematiku rizikového prostředí užívání návykových látek a závislostního chování, přičemž se snaží přinášet společnosti relevantní vědecké informace špičkové úrovně. Cílem adiktologie je přispívat ke zkvalitňování duševního i fyzického zdraví populace svým aktivním podílem při realizaci výzkumem podložených intervencí v oblasti prevence a léčby závislostí a minimalizace rizik souvisejících s užíváním návykových látek, jakož i v oblasti drogových trhů.

Klinika adiktologie realizuje klinický lůžkový provoz, jakož i výuku a výzkum v oblasti adiktologie, samostatného transdisciplinárního vědního oboru zabývajícího se zkoumáním rizikového prostředí užívání návykových látek a návykového chování obecně. Hlavní činnosti kliniky se dělí do čtyř oblastí.

1/ Klinický provoz zajišťuje sedm pracovišť Kliniky adiktologie:

- Lůžkové oddělení pro muže
- Lůžkové oddělení pro ženy
- Detoxifikační oddělení
- Centrum metadonové substituce
- Ambulance pro alkoholové závislosti
- Ambulance pro nealkoholové závislosti
- Centrum pro psychoterapii a rodinnou terapii

2/ Výuková činnost zahrnuje:

- pregraduální výuku v bakalářském oboru adiktologie (cca 200 studentů)
- pregraduální výuku v magisterském oboru adiktologie (cca 100 studentů)
- výuku adiktologie pro studenty všeobecného lékařství a stomatology – širší rámec oboru psychiatrie

3/ Vědecko-výzkumná činnost a postgraduální výuka zahrnuje také zahraniční spolupráci v této oblasti. Vědecko-výzkumná činnost je rozdělena do tří samostatných útvarů:

- Centrum primární prevence užívání návykových látek
- Centrum diagnostiky, terapie a rehabilitace poruch a onemocnění spojených s užíváním návykových látek
- Centrum pro studium trestněprávních a kriminologických souvislostí užívání návykových látek
- Centrum pro minimalizaci rizik v oblasti užívání návykových látek

4/ Celoživotní vzdělávání:

- celoživotní vzdělávání adiktologů (kurzy akreditované Českou asociací adiktologů)
- celoživotní vzdělávání dalších nelékařských zdravotnických profesí (kurzy akreditované Českou asociací sester, ministerstvem zdravotnictví apod.)
- celoživotní vzdělávání pro pracovníky z oblasti vymáhání práva (pracovníci vězeňské služby, police, atd.)
- vzdělávání pedagogů a školních metodiků prevence



Primář Popov s novináři v zahradě léčebny

Rádi bychom proto využili příležitosti a poděkovali všem našim pracovníkům, kolegům z oboru i všem přátelům a příznivcům, kteří nám různým způsobem pomáhají a bez kterých by to nebylo možné. Oba věříme, že se nám podaří dále rozvíjet dobré jméno instituce, která sloužila pro tolik kolegů jako místo, kde se „vyučili“ a kam se mnozí rádi vracejí, a současně instituce, která je schopná držet krok s dobou a nabízet svým pacientům a klientům kvalitní péči, a vytvářet tak zázemí jak právě pro klinickou práci, tak pro studenty a vědu. Děkujeme a těšíme se na viděnou při různých příležitostech a akcích (nejen) na naší klinice.

V Praze 1. října 2013

prof. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.  
přednosta Kliniky adiktologie

MUDr. Petr Popov, MHA  
primář Kliniky adiktologie

*Fotografie ze slavnostního shromáždění naleznete též na str. 201.*

*Foto: Václav Kríž*